

Jorritsma-Lebbink

hieraan in de markt behoefte bestaat, neem ik aan dat de markt dit zelf oppakt. Projectontwikkelaars zijn daarvoor mans genoeg. Nog afgezien van de vraag of dit wel goed te monitoren valt, vraag ik mij voorts af of wij hiermee niet voor een gedeelte de markt betreden. Vastgoeddeskundigheid en marktverwachtingen kan men gewoon inkopen. Ik weet dat tamelijk goed; in mijn naaste omgeving ken ik iemand die zich hiermee dagelijks bezighoudt.

Ik verbaas mij over dit idee, maar ik weet wel welke gedachte erachter zit. Gisteren heb ik een gesprek gehad met het Platform detailhandel en daarbij heb ik gemerkt dat men vreest dat gemeenten en provincies het beleid, neergelegd in de Vijfde nota RO, niet goed uitvoeren. Voorzitter. Mijn ervaring is juist dat gemeenten buitengewoon veel belang hechten aan hun centra en dat dat de reden is waarom niemand in dit land zit te wachten op weidewinkels. Daar ben ik ook niet voor en ik ben ervan overtuigd dat die er niet zullen komen. Dat beleid is in de Vijfde nota RO vastgelegd. Echter, wat dit betreft is de verantwoordelijkheid neergelegd waar zij behoort te berusten, in eerste instantie bij de gemeenten en vervolgens – waar het gaat om coördinatie en bovenlokale zaken – bij de provincies.

De heer **Hindriks** (PvdA): De heer Ten Hoopen heeft zijn zorgen verwoord over de ontwikkelingen in gemeenten met betrekking tot lokaties, maar afgezien daarvan wijs ik erop dat wij een lokatiemonitor kennen met betrekking tot de industrieterreinen. Die monitor is buitengewoon nuttig om na te gaan of op gemeentelijk en provinciaal niveau datgene gebeurt wat wij met elkaar willen. Ook ik ben niet zo bang voor verkeerde ontwikkelingen maar ik zie dat als een extra reden om dit vast te stellen. Zo'n lokatiemonitor zou daarbij kunnen helpen. Wij stellen de criteria vast die wij landelijk gehanteerd willen zien – daar zijn wij het over eens – en laten vervolgens de uitvoering over aan provincies en gemeenten. Het is heel nuttig om eens op landelijk niveau vast te stellen dat dit ook inderdaad werkt. Daar is die monitor voor.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Maar het is geen lokatiemonitor. Leegstand

op bepaalde plaatsen is natuurlijk wat anders dan een lokatiemonitor. Waar ik geen bezwaar tegen heb is dat, nadat de Vijfde Nota RO is behandeld en provincies en gemeenten aan de slag zijn gegaan, na enkele jaren wordt nagegaan hoe het loopt met het nieuwe PDV/GDV-beleid. Echter, om nu het CPB opdracht te geven om een soort van lokatiemonitor te maken... Dat vind ik heel vreemd omdat het niet gaat over ruimte maar over leegstand en over datgene wat de markt vraagt. Daar hebben wij geen verstand van. Met betrekking tot bedrijvenlokaties weten wij op grond van berekeningen hoeveel ruimte er nodig is, maar in dit geval gaat het niet over ruimte.

De heer **Hindriks** (PvdA): Men kan tamelijk simpel nagaan hoeveel vierkante meters aanbod er is, hoeveel vierkante meters vraag er is, hoeveel er wordt verwacht en hoeveel er leegstaat. Dat doen wij precies zo met betrekking tot de bedrijfstreinen.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Neen. Wij verzorgen landelijke metingen met betrekking tot de bedrijfslokaties en wat dat betreft bestaat er een belangrijke uitwisseling tussen gemeenten. Als een bedrijf X zich niet hier kan vestigen, vestigt het zich daar. Zo gaat het niet met winkels die zeer lokaal gebonden zijn. Er zijn winkelbedrijven die bovenlokaal functioneren en die zowel in de ene plaats als de andere plaats kunnen worden gevestigd, zoals meubelzaken, maar de bakker, de slager en de kledingwinkels zijn zeer lokaal gebonden. Daar kan men geen objectieve maatstaf overheen leggen, in de zin van: landelijk of regionaal gezien hebben wij zoveel vierkante meters winkelbestand nodig. Nogmaals, laten wij over enkele jaren een evaluatie opstellen van het nieuwe PDV/GDV-beleid, maar een lokatiemonitor nu levert mijns inziens niets op, of wij gaan het werk van de markt zitten doen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Het gaat hier om het maatschappelijke belang van een goede infrastructuur in dorpen en steden, en alles wat daarmee samenhangt. Het is van belang dat daar een goed inzicht in wordt verkregen. Ik heb het dus niet over zaken die wij van de markt zouden overnemen.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Het maatschappelijk belang moet vooral worden vertegenwoordigd door uw raadsleden in de gemeenten waar die winkels zich bevinden. Dat behoort niet hier in Den Haag te worden beoordeeld. Als er al een bovenlokale reden is om dat te doen, behoort dat op provinciaal niveau te gebeuren. Daar kan men in onderlinge samenhang het totale ruimtelijke ordeningsbeleid van gemeenten bezien. De motie vraagt om een landelijke monitor, maar ik zie niet hoe ik die moet inrichten. Tenzij wij natuurlijk gewoon de vastgoedinformatie overnemen die voorhanden is. Kortom, ik kan niet anders dan aanvaarding van de motie in deze vorm te ontraden. Ik zie echt niet hoe ik haar moet uitvoeren. Nogmaals, ik heb geen bezwaar tegen een beleidsevaluatie over enkele jaren, maar om nu een monitor op te starten waarvan mij niet duidelijk is hoe ik die moet inrichten, gaat mij echt te ver. Ik vraag de Kamer daarom dringend om de motie te wijzigen in een vraag om een evaluatie. Zo niet, dan ontraad ik aanvaarding van de motie in deze vorm sterk.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, op een later tijdstip te stemmen over de ingediende moties.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 4 oktober 2001 over **film-subsidies**.

□

Mevrouw **Molenaar** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Dit is mijn maidenspeech en tevens mijn zwanenzang. Als documentairemaakster heb ik altijd beweerd dat de realiteit veel meer moois biedt dan fictie. Dit moment is daarvoor het bewijs. Toch gaat het hier over fictie. Om precies te zijn: over de commerciële Nederlandse speelfilm. Dankzij de belastingmaatregel van de regering is de Nederlandse speelfilmsector duidelijk op een hoger niveau gekomen. Het is terecht dat de regering niet wil dat de CV-regeling regelrecht tot een beleggersluilekkerland leidt, of wordt gebruikt

Molenaar

om Hollywoodje te spelen, maar het is jammer dat het afgelopen jaar het kind met het badwater is weggegooid en dat de speelfilmsector zo goed als stil heeft gelegen. Dat kan nooit de bedoeling zijn geweest.

Tijdens het AO van 4 oktober jongstleden vroegen wij om de overgangsregeling voor 2001 door te laten lopen tot het moment waarop de nieuwe regeling voor 2002 in werking zou treden. Volgens de bewindslieden was het niet nodig om dit toe te zeggen, omdat het niet de bedoeling is om nog meer vertraging op te laten lopen. Verder werd de nadruk gelegd op de snel te verschijnen – en inmiddels ontvangen – PPS-regeling. Deze regeling wordt de komende periode met de sector besproken. Minstens zo belangrijk echter, is de ministeriële regeling waarmee de Senter-certificering wordt geregeld. Die bepaalt of de doelstellingen “meer commerciële prikkel”, “meer marktwerking” en “meer sturing door de overheid” daadwerkelijk met de FIA kunnen worden gerealiseerd. De ministeriële regeling is essentieel voor de beleidseffecten van de FIA. Zolang die gegevens er niet zijn, blijft de onzekerheid voor de filmwereld bestaan. Om dat te ondervangen, dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de kans reëel is dat een hiaat optreedt totdat in een nieuwe regeling is voorzien;

verzoekt de regering, de overgangsmaatregel film-CV's 2001 te continueren totdat de regeling voor 2002 wettelijk van kracht is, inclusief goedkeuring door de Europese Commissie en na publicatie in de Staatscourant,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Molenaar, Giskes, De Haan en Vendrik. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 8 (25434).

Ik feliciteer mevrouw Molenaar met haar maidenspeech en schors de vergadering voor enkele ogenblikken.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): Voorzitter. Ik wens mevrouw Molenaar geluk met haar korte en krachtige maidenspeech.

De Nederlandse filminfrastructuur verdient het om gestimuleerd te worden. De VVD ondersteunt deze gedachte, maar om misverstand te voorkomen moet deze stimulering volgens duidelijke criteria plaatsvinden. Mede naar aanleiding van het debat dat wij hebben gevoerd zijn er nog onduidelijkheden die ik graag opgehelderd zie. Kan worden aangegeven welk deel van het budget van Enigma in Nederland is besteed aan de Nederlandse filminfrastructuur en -bedrijvigheid? Was die besteding overeenkomstig de criteria die toen golden? Kan worden aangegeven of bij het inzetten van de extra mankracht bij de belastingdienst in Hilversum ook de oorspronkelijke kritische beoordeling over het cv-mandje waarin Enigma, the Discovery of Heaven....

De **voorzitter**: Ik moet u even onderbreken. Volgens de bewindslieden ging het overleg hier niet over en dat schept een probleem. Een VAO moet gaan over zaken die tijdens dat algemeen overleg aan de orde zijn geweest. Daarop zullen de bewindslieden ingaan. U kunt wel een nieuw overleg aanvragen over de vragen die u nu wilt stellen.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): Wij hebben overlegd over de vraag hoe effectief de maatregel was.

De **voorzitter**: Wij moeten hier geen proceduredebat voeren. Dat moet in de vaste Kamercommissie worden gevoerd om ervoor te zorgen dat er een nieuw algemeen overleg komt.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): Wat u wilt, maar ik heb nog maar een korte vraag en dan ben ik binnen de spreektijd van twee minuten gereed.

De **voorzitter**: U weet dat er dus niet op kan worden ingegaan. Maar

goed, stelt u de vraag maar, dat lijkt mij nu het snelst gaan.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): In onze visie is het een verlenging daarvan.

De **voorzitter**: Dat is nu precies de verwarring. Een VAO is geen verlengd algemeen overleg; het is een verslag van een algemeen overleg. Als u een verlengd overleg wilt, zult u een nieuw algemeen overleg moeten aanvragen.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): Kunnen de drie bewindslieden aangeven op welke wijze de criteria voor de toekomst duidelijk kunnen worden gemaakt? Wordt het belastinggeld verantwoord ingezet, de Nederlandse infrastructuur gestimuleerd en de schijn van misverstanden voorkomen?

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter. Ik aarzel of ik de zang van een maagdelijk witte zwaan heb gehoord of een maagd, zo sierlijk als een zwaan. In beide gevallen vind ik dat mevrouw Molenaar zich goed van haar taak heeft gekweten. Dit onderwerp ligt haar na aan het hart. Zij zal de filmbusiness hiermee een goede dienst bewijzen, omdat de motie die zij met onze steun heeft ingediend aan de vraag raakt of men er zeker van kan zijn dat er continuïteit in de filmproductie is, wetende dat het vrij lang duurt voordat een financiering rond is en de productie op gang gekomen is. De Kamer moet voorkomen dat financieringsconstructies spaak lopen, zeker gelet op het feit dat D66 zeer geporteerd is voor het stimuleren van productie van films in Nederland. Ik hoop dat de motie achteraf blijkt overbodig te zijn. Op dit moment is zij niet overbodig, gezien de vertraging die opgetreden is bij het creëren van een goede overgangsregeling.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Voorzitter. Allereerst feliciteer ik mevrouw Molenaar van harte met haar maidenspeech.

Of het nu fictie is of realiteit, ik heb het gevoel dat de motie is uitgevoerd voordat die in stemming is gebracht. De vraag is dan ook of die überhaupt nog in stemming

Jorritsma-Lebbink

gebracht moet worden. Ik heb de Kamer namelijk al bij brief laten weten dat wij niet van plan zijn om een gat te laten vallen. Als dat onverhoopt toch gebeurt, zullen wij een soortgelijke maatregel nemen. Edoch, mijns inziens is het niet nodig, want de regeling is inmiddels volledig helder. Als dit VAO is afgehandeld, gaat de regeling naar Brussel. Daarover is al veel vooroverleg geweest; wij verwachten geen enkel probleem. Wij gaan ervan uit dat op 1 januari aanstaande de regeling keurig in de Staatscourant gepubliceerd is en per die datum dus van kracht wordt.

De staatssecretaris van Financiën zal graag de vragen over het fiscale deel beantwoorden.

Mevrouw **Molenaar** (PvdA): Behalve filmmaakster ben ik nog Friezin. Mij is in het verleden vaak gezegd: beter mee verleggen dan om verleggen. De minister zal deze uitdrukking ook wel kennen. Het is dus beter om een overbodige motie te hebben, waardoor de filmsector niet nog langer hoeft te wachten. Het verleden heeft aangetoond dat men nog wat steekjes heeft laten vallen. Dat is tot en met de PPS-regeling, die later is gekomen dan ons was toegezegd. Ik heb in mijn maiden-speech nog een vraag gesteld over de ministeriële regeling: die is er nog steeds niet. Er is dus alle reden om aan te nemen dat de motie buitengewoon nuttig is. Nogmaals, het is ook een mooi incentive voor de bewindslieden om op tijd te zijn. Wij hebben dan de overgangsregeling niet nodig.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Laat ik daar helder over zijn: er komt geen overgangsregeling als die niet nodig is. Beter gezegd, wij gaan die regeling niet verlengen als dat niet nodig is. Wij zorgen ervoor dat de dingen op tijd gebeuren. Ik vind de motie toch een beetje jammer, want ik heb in de brief aangegeven dat, wanneer mocht blijken dat er problemen ontstaan, wat ik overigens niet verwacht, gezien alle contacten die wij al met Brussel hebben gehad, ik er dan geen bezwaar tegen zal hebben om de overgangsregeling te verlengen. Ik heb de motie dus al uitgevoerd, voordat die was ingediend. Ik herhaal dat ik niet van plan ben om de overgangsregeling te verlengen, omdat ik ervan overtuigd ben dat al

hetgeen wordt gevraagd vóór 1 januari aanstaande gerealiseerd kan zijn.

Mevrouw **Giskes** (D66): Ik geloof zonder meer dat de minister van goede wil is. Het hangt echter niet alleen van de PPS-regeling af dat de filmwereld weet waar die aan toe is. Zo moet het belastingplan nog behandeld worden; dat duurt nog een hele tijd. Pas rond 1 januari weet iedereen hoe het echt zit. Men kan na dit VAO dus niet aan de slag. Tot op heden heeft nergens zwart op wit gestaan dat de overgangsregeling wordt gecontinueerd totdat het echt zwart op wit, inclusief Europese toestemming, goed is gekomen met de nieuwe regeling.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Wij gaan na 1 januari niet door met de overgangsregeling, als dat niet nodig is. Dat is ook niet nodig.

Mevrouw **Giskes** (D66): Dat kunt u niet garanderen. De nieuwe regeling moet ook een Europese goedkeuring hebben. Pas dan kan de nieuwe regeling van kracht worden. Dat is inclusief PPS en belastingregeling.

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Natuurlijk, het totaal van de nieuwe regelingen gaat vanmiddag naar Brussel. Ik ben ervan overtuigd dat wij de zaak vóór 1 januari aanstaande netjes kunnen regelen. Ik heb in mijn brief aan de Kamer overigens al aangegeven dat, mochten er apen en beren op de weg komen, dus onverwachte problemen, de Kamer mij helemaal niet op haar weg zal vinden, als zij vindt dat de overgangsregeling wat langer gehandhaafd moet worden. Ik herhaal dat, gezien de procedure tot nu toe, dit niet aan de orde is. Ik wil hier nog wel gezegd hebben dat ik ervoor wil waken dat bij de filmwereld de gedachte ontstaat dat het niet zo'n vaart loopt en dat de huidige regeling wel even doorgaat na 1 januari. Als het niet nodig is, gebeurt het niet en mijns inziens zal het niet nodig zijn.

□

Staatssecretaris **Bos**: Mevrouw de voorzitter. De nieuwe regeling die aan de Kamer is voorgesteld, kent een lagere steunintensiteit dan het overgangsregime. Als het overgangsregime is goedgekeurd, wat het

geval is, is de kans dus bijzonder klein dat de nieuwe regeling niet wordt goedgekeurd. Wij moeten elkaar wat dat betreft ook geen problemen aanpraten.

Inderdaad moet de ministeriële regeling nog gemaakt worden die in dezen het functioneren van Senter zal bepalen. Dit heeft echter geen invloed op de steunintensiteit die kritisch is voor het oordeel van Brussel. Daardoor zal er dus geen probleem rijzen.

Voorzitter. U heeft zelf al opgemerkt dat de eerste drie vragen van mevrouw Voûte niet alleen niet geagendeerd staan vandaag, maar ook betrekking hebben op een fiscaal dossier van een individuele belastingplichtige. Hoe graag ik het ook zou willen, ik doe daar geen andere mededelingen over dan dat dit conform de wet- en regelgeving is afgehandeld.

De vierde vraag van mevrouw Voûte heeft betrekking op een wetsvoorstel dat wij onlangs hebben ingediend bij de Tweede Kamer, waarvoor wij de normale procedure van verslag en nota naar aanleiding van het verslag volgen. Het lijkt mij weinig zinvol om dat debat hier te voeren, als ik tegelijkertijd op een andere plek over hetzelfde wetsvoorstel met de Tweede Kamer in debat ben.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): De vraag was of de criteria inderdaad zodanig waren dat er geen misverstand meer bestaat. Ik vraag niet naar de individuele benadering, maar of de criteria inderdaad zijn toegepast. Als de staatssecretaris daarop niet echt een duidelijk antwoord wil geven, moet ik misschien om een overleg vragen.

De **voorzitter**: Ik heb al gezegd dat dat mij ook de goede weg lijkt, want dit hoort niet bij dit overleg.

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD): Dat zal ik dan doen.

Staatssecretaris **Bos**: Voordat wij ons met onzinnige overleggen bezighouden, ik heb zojuist antwoord gegeven op die vraag. Natuurlijk zijn de criteria toegepast. Die criteria staan in wetten en regels die met de Kamer en door de Kamer zijn aangenomen en dus leidraad zijn geweest voor het functioneren van de belastingdienst in dezen. Natuurlijk zijn de criteria gewoon

Bos

toegepast, in dat dossier en in alle andere dossiers. Over de nieuwe criteria is een wetsvoorstel ingediend dat nu in procedure is bij de Kamer. Die procedure moeten wij gewoon afronden. Dat gebeurt over ongeveer twee weken bij de plenaire behandeling van het belastingplan.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aanstaande dinsdag over de motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt van 10.48 uur tot 11.00 uur geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2002 (28000-V).**

(Zie vergadering van 31 oktober 2001.)

De **voorzitter**: Door mij zijn schriftelijke antwoorden ontvangen van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op vragen, gesteld in eerste termijn.

Deze antwoorden zullen worden opgenomen in een bijvoegsel bij de Handelingen van deze vergadering.

(Het bijvoegsel is opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Van Aartsen**: Mevrouw de voorzitter. Ik dank de Kamer voor de inbreng die gisteren en eergisteren is geleverd. Ook ik ben er zeer verheugd over dat mevrouw Karimi volledig aan dit debat kan deelnemen. Ik dank de Kamer voor de opmerkingen die zijn gemaakt, voor de aardige opmerkingen en voor de kritiek, die ik vooral als opbouwend heb beschouwd.

Ik geef kort de indeling van mijn betoog. Ik zal even terugblikken op de inzet en de resultaten. Ik zal uiteraard het nodige zeggen over de

crisis na 11 september en de betekenis voor de diverse instituten, VN, EU en NAVO. Ik zal het nodige zeggen over de post-Talibanperiode, naar aanleiding van datgene wat in de Kamer indringend is gezegd over de finaliteit. Dan kom ik op de NAVO, de Balkan, de Russische Federatie, het Midden-Oosten, Afrika. Over het externe beleid wil ik heel beperkt zijn naar aanleiding van het debat over de Staat van de Unie. Iets uitvoeriger zal ik zijn over het EVDB, hiertoe uitgenodigd door de heer Van Middelkoop. Ik zal iets over het departement zeggen en eindigen met een opmerking over de verhouding tussen Algemene Zaken en Buitenlandse Zaken.

In verband met de inzet en de resultaten kom ik allereerst bij de geïntegreerde en ontschotte aanpak van crises. Ik heb van de Kamer goed begrepen dat wij, mijn collega voor Ontwikkelingssamenwerking en ik, over de nota over conflictpreventie nog apart komen te spreken met de Kamer. Conflictpreventie en crisisbeheersing staan centraal in het Nederlandse beleid. Mijn collega en ik hebben ons nationaal en internationaal in het bijzonder ingezet voor een ontschotte aanpak van crisis of dreigende conflicten in de wereld. Binnenshuis werken onze medewerkers er met enthousiasme aan. Het is ook hun opdracht om dit te doen, en het loopt eigenlijk voortreffelijk. Wij zijn alert op terugval in oude patronen, om het zo maar te noemen. Regiodirecties zijn hierbij een spin in het web. Het is hun taak, de verschillende componenten van het internationale beleid bij elkaar te trekken en vervolgens tot hun recht te laten komen. De herziene stavenstructuur draagt bij aan de ontschotting en zo nodig wordt er tegenwoordig voor gecompliceerde taakvelden gewerkt met taakgroepen. Het systeem werkt en de medewerkers werken met enthousiasme en zij werken hard. Dit is goed voor het departement en vooral voor het beleid waarvoor wij staan.

De geïntegreerde en coherente aanpak was en is een belangrijk richtsnoer voor ons handelen in de VN, in het bijzonder in de periode waarin wij in de Veiligheidsraad zaten. Toen het erop aankwam, hebben wij het goede voorbeeld gegeven, zowel in Eritrea/Ethiopië als op de Balkan. Nederland heeft het lidmaatschap van de Veiligheidsraad

in het algemeen gebruikt om meer aandacht te genereren voor Afrika, structureel en in de volle breedte van de problemen die zich op dat continent voordoen en dat continent teisteren. Het gaat om een geïntegreerde, ontschotte aanpak, zoals voor de Grote Meren: politiek, humanitair en op ontwikkelingsgebied. Wij hebben in de periode van ons Veiligheidsraadslidmaatschap diverse initiatieven hiervoor genomen. Nu wij uit de Veiligheidsraad zijn, zijn en blijven wij met de ervaring in de Veiligheidsraad achter de rug actief in de VN. Ik zal daarop terugkomen bij de bespreking van de actuele problematiek in Afrika, meer in het bijzonder ten aanzien van Ethiopië en Eritrea en het vredesproces aldaar.

Het optreden in Ethiopië en Eritrea is hét voorbeeld waar Nederland voor het eerst in de recente geschiedenis in Afrika de mix heeft ingezet van politieke instrumenten, ontwikkelingsinstrumenten en militaire instrumenten in een goed internationaal kader onder auspiciën van de VN. Dit feit, alsook het succes van die missie, is in de afgelopen periode wat onderbelicht gebleven, ook al weten wij allen dat met dat werk in die zes maanden en de periode ervoor het werk niet is gedaan. De operatie heeft veel strijd en leed voorkomen. De inspanning moet blijvend zijn. Ik zal daarop terugkomen naar aanleiding van de recente problemen.

Op de Balkan, in het bijzonder Kosovo en Macedonië, maar eerder ook Bosnië, is sprake van een ander voorbeeld van een geïntegreerde, ontschotte aanpak. Onze inspanningen, politiek, economisch, militair en op het terrein van ontwikkelingssamenwerking, hebben kunnen voorkomen dat de conflicten op de Balkan zijn uitgegroeid tot een nieuwe oorlog. Er is een situatie gecreëerd waarin er weer hoop is op vrede en stabiliteit en een menswaardig bestaan voor de bevolking aldaar. Wij beseffen dat er nog bergen werk moeten worden verzet. Dat neemt niet weg dat wij op de goede weg zijn en dat Nederland naar vermogen heeft bijgedragen.

Ik noem in het bijzonder de Nederlandse hulp aan de Balkan die in de periode 1998-2002 ruwweg 1,5 mld gulden zal omvatten. Ik noem de participatie van 1400 Nederlandse troepen in SFOR, waar Nederland het commando voert over de multinatio-